

EEN GEOLOGISCHE KAART VAN NEDERLAND IN IEDERS BEREIK

door

Prof. Dr. C. H. EDELMAN.

Sinds 1918 werken 's Rijks Geologische Dienst en zijn opvolgster De Geologische Stichting, afdeling Geologische Kaart, onder leiding van Dr. P. T e s c h, aan de samenstelling van een Geologische Kaart van Nederland op schaal 1 : 50.000. Deze kaart, waarvan regelmatig bladen zijn uitgegeven, en die haar voltooiing begint te naderen, heeft reeds veel waardeering geogogst en vormt uiteraard de belangrijkste bron van gegevens over de samenstelling en het ontstaan van de aan en nabij de oppervlakte voorkomende lagen van eenig deel van Nederland.

Ondanks betekenis en kwaliteiten van de verschenen bladen van de Geologische Kaart 1 : 50.000 zijn vele personen, die door hun ambt of anderszins met de geologie van Nederland te maken hebben, nog weinig met de uitgave bekend, hetgeen ten deele veroorzaakt wordt door onwetendheid betreffende het bestaan er van, ook wel, omdat hun geologische kennis niet toereikend is voor het juiste begrip van de kaart. In verband met dit laatste punt wordt vrij algemeen betreurd, dat de bladen niet vergezeld zijn van een toelichting. Ook schijnt de prijs van de afzonderlijke bladen de verbreiding van de kaart te bemoeilijken, alhoewel de bladen verkocht worden voor een bedrag van f 0.75 à f 2.25, welk bedrag slechts voldoende is, om de drukkosten te dekken. Voorts is het ten gevolge van de wijze van drukken moeilijk, de bladen aan elkaar te leggen en zoodoende van een bepaald gebied een overzichtelijk geheel te krijgen. Bovendien leenen de kleuren der kaart zich daar weinig toe.

Toch geeft de afzet van de bladen van de Geologische Kaart 1 : 50.000 een geheel verkeerd beeld van den invloed, die het werk van de Geologische Stichting op haar gebied reeds heeft verkregen, aangezien allerlei auteurs over onderwerpen betreffende de geologie van Nederland de gegevens van de officieele kaart in door hen gepubliceerde kaarten hebben verwerkt. Hiervan noemen wij slechts F. J. F a b e r, *Geologie van Nederland*, 2e druk, 's-Gravenhage 1933; R. S c h u i l i n g e a., *Nederland, Handboek der Aardrijkskunde*, 6e druk, Zwolle 1934—1936; P. R. B o s en J. F. N i e r m e y e r, *Schoolatlas der Geheele Aarde*, 35e druk,

Groningen, Batavia 1936; W. A. J. Oosting in: Streekplan voor Oostelijk Gelderland, Arnhem 1935; F. H. van Rum m e l e n, Geologische Kaart van Limburg, 1937; W. J. J o n g m a n s en F. H. v a n R u m m e l e n in.: 40 Jaren Spoor en Mijnen in Zuid-Limburg, Heerlen 1936; en in: De Bodem van Zuid-Limburg, Zeist 1937.

Een zeer belangrijk gevolg van de werkzaamheden van de Geologische Overzichtskaart van Nederland 1:200.000, door het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën, van welke kaart reeds één blad is verschenen en waartoe de intekening is opengesteld voor f 25.—. Deze uitgave dient in zekeren zin tot vervanging van het beroemde kaartwerk van S t a r i n g, eveneens op de schaal 1:200.000. Deze nieuwe kaart 1:200.000 heeft, ondanks de slechte tijdsomstandigheden, een aanzienlijk aantal teekeningen verkregen, en zal, naarmate de uitgave vordert, ongetwijfeld nog tal van scholen, instellingen en particulieren bereiken.

Ter gelegenheid van het Internationaal Landbouw Congres te 's-Gravenhage in 1937 deed de Directie van den Landbouw een Geologische Overzichtskaart, schaal 1:800.000 het licht zien, welke kaart opgenomen is in het boekwerk l'Agriculture aux Pays-Bas, Den Haag 1937, welk boekwerk den deelnemers van bedoeld congres namens de Directie van den Landbouw werd aangeboden, en dat daarna bij de Rijksuitgeverij te 's-Gravenhage ook voor het publiek verkrijgbaar werd gesteld. De legenda van die Overzichtskaart was in de Fransche taal geschreven, echter ging de kaart niet van een toelichting vergezeld. Thans is deze kaart ook afzonderlijk verkrijgbaar gesteld met een legenda in het Nederlandsch en vergezeld van een toelichting van ruim twaalf pagina's, eveneens in onze taal. Deze kaart met inbegrip van de toelichting is bij de Rijksuitgeverij te 's-Gravenhage verkrijgbaar voor den geringen prijs van f 1.—, zoodat verwacht mag worden, dat niemand zich door den prijs behoeft te laten afschrikken om een exemplaar van deze fraaie kaart te verwerven.

De samensteller van deze kaart, Dr. W. A. J. O o s t i n g te Wageningen, heeft zich terecht op het standpunt gesteld, dat een overzichtskaart van Nederland behoort te berusten op de gegevens van de officieele Geologische Kaart van Nederland 1:50.000 van de Geologische Stichting. Slechts voor die gebieden, waarvan de kaart 1:50.000 nog niet verschenen is, moest de samensteller andere bronnen gebruiken. Ook deze nieuwe uitgave kan dus beschouwd worden als een indirect gevolg van de werkzaamheid van de Geologische Stichting, terwijl ze zeer geschikt is, om bedoelde officieele kaart in breeden kring bekend te maken.

De kaart van Dr. O o s t i n g, welke de geologische formaties van Nederland in 23 tinten weergeeft, is een bijzonder

fraai geheel geworden, de samenvatting is tot in details wel overwogen en verraadt zoowel kartographisch vakmanschap als een diepgaande kennis van het Nederlandsch landschap.

De zorgvuldige keuze van de vele kleuren levert een sterke plastische werking van de kaart, waardoor de onderlinge betrekkingen van verschillende deelen van het land bijzonder duidelijk worden geïllustreerd.

Ook in de Toelichting geeft Dr. Oosting voornamelijk de zienswijze van Dr. P. T e s c h, den schepper van de officieele kaart, weer. Tot nu toe was de eenige toelichting op deze officieele kaart een publicatie van Dr. T e s c h: Eenige Toelichting bij de Geologische Kaart 1:50.000, in het Tijdschrift van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap, 47, 1930. Dit stukje is echter niet afzonderlijk verkrijgbaar en dus buiten den kring van de direct belanghebbenden niet steeds toegankelijk. Ook in dit opzicht voorziet de hier besproken nieuwe uitgave ongetwijfeld in een behoefte.

We mogen veronderstellen, dat de Overzichtskaart van Dr. Oosting in veler handen zal komen en op deze wijze de verbreiding van de kennis van de geologie van ons Vaderland in belangrijke mate zal bevorderen.

De Kaart met Toelichting is verkrijgbaar bij de Rijksuitgeverij te 's-Gravenhage tegen inzending van een bedrag van f 1.—, bij voorkeur op postrekening Nr. 39500.